

privind teoria alianței burghezo-moșieresti; Instituirea și organizarea regimului politic al burgheziei și moșierimii (februarie-iunie 1866); Viața politică în România în primii ani ai regimului burghezo-moșieresc 1866-1871; Frământări politice în perioada instaurării regimului burghezo-moșieresc (martie-iunie 1866); Din frământările politice ale perioadei de instabilitate guvernamentală și parlamentară (1866-1871); Frământări politice interne în vremea guvernării D. Ghica-M. Kogălniceanu (1868-1870); Din lupta politică în anii instabilității guvernamentale: „Înțelegerea de la Concordia (februarie 1867)”; Continuitatea spiritului pașoptist în România și reacția forțelor conservatoare europene. Exemplul guvernării radicale (martie 1867-noiembrie 1868); Considerații privind constituirea Partidului Conservator din România; Date noi referitoare la activitatea politică a lui Mihail Kogălniceanu (1869); Din activitatea politică a lui Ion Ghica în perioada instabilității guvernamentale și parlamentare (iulie 1866-februarie 1867); Încercări de revizuire a Constituției. Mișcări și frământări anticarliste (1866-1871).

Lupta românilor ardeleni pentru emancipare națională și drumul spre independență a făcut obiectul unor studii precum: **România în relațiile internaționale, 1866-1875; Din lupta opiniei publice românești împotriva constituirii dualismului austro-ungar (1866-1868); Din lupta națională a Transilvania împotriva dualismului austro-ungar (1866-1868); Constituția de la 1866 și ideea de independență; Drumul spre independență (1856-1877).**

Ca istoric, a văzut *adevărul* ca principală armă în susținerea *marilor cauze*, între care cea *națională*. A avut și obstacole. A fost privat de bursa Humboldt, a fost împiedicat să călătorească, i-au fost refuzate contactele științifice, dar de un lucru nu s-au putut atinge, de sufletul lui, de inima lui, de iubirile lui... Ușa iubirii dintre profesor și discipoli a fost permanent deschisă când era vorba de Eminescu, de Iorga, de Pârvan, de Agârbiceanu, de Silviu Dragomir, de Cotruș, Rebreanu sau Coșbuc.

A promovat ideea că *istoricul adevărat* este doar cel animat de o *mare cauză*. Fiindcă, cum i-a plăcut să spună, “un istoric fără cauză ar fi ca un preot fără credință, neputând profesa decât în deșert”. Cuvinte, acestea, ce ar merita să fie așezate la orice început de lectură a ceea ce a putut lăsa în scris un istoric animat, ca puțini alții, de nobila cauză a drepturilor și valorilor naționale românești, după cum remarca prof.univ.dr. Gheorghe Cliveti.

Gabriel Stan

**ILIE BĂDESCU, IDEI POLITICE ROMÂNEȘTI. DOCTRINE ȘI TEORII,
BUCUREȘTI, EDITURA MICA VALAHIE, 2004, 370P.**

Deși lucrarea profesorului Ilie Bădescu a văzut lumina tiparului cu ceva timp în urmă și, deci, nu mai reprezintă o noutate, interesul – chiar tardiv – manifestat pentru o astfel de temă rămâne constant în conștiința și preocupările istoricului. Pe de altă parte, volumul în cauză nu este un produs „curat” al investigației istorice, fiind mai degrabă o retrospectivă sociologică asupra curentelor de idei ce au „fermentat” în societatea românească vreme îndelungată. Doctrinile politice de la noi, generate de o serie de conexiuni și interdependențe ale spațiului public românesc cu cel european, au determinat o evidentă efervescență partinică în societatea românească, dar au condus, la rândul lor, spre anumite influențe și corespondențe în spațiul european și nu numai.

Volumul intitulat **Idei politice românești. Doctrine și teorii** surprinde analitic întreg spațiu doctrinar românesc de la începuturile statalității moderne și până în zilele noastre,

trecând prin principalele teze și orientări ale perioadei ante și interbelice, spre noile dimensiuni și formule ideologice conturate după căderea cortinei de fier peste o jumătate de Europă și impunerea interpretării bipolare a realităților postbelice. Ultima decadă a secolului XX, marcată hotărâtor de evenimentele mai mult sau mai puțin revoluționare de la sfârșitul anului 1989, care conduc la căderea blocului comunist, constituie pentru autor un bun prilej de reevaluare al „*panideilor*” și al altor formule asociative din punct de vedere geopolitic, geostrategic, economic și mental, cuagulate într-o primă formă/fază dar dezagregante în fond, sub aspectul agresiunii până la anulare a spațiului și spiritului identitar.

În contextul reconsiderării ideilor și tendințelor *internaționaliste*, autorul propune o altă perspectivă, decât cea clasică, ce descrie un nou tip de abordare, care nu exclude relația de interdependență dintre naționalism și globalism, ba mai mult, identifică raporturile determinant-complementare dintre ethosul etno-cultural și religios pe de o parte și „*rețelele secrete internaționale*” ale secolelor XIX și XX, ca societăți secrete-vehicol ale ideilor globaliste și globalizante, pe de altă parte. Mesajul lui A. Crémieux (pagina 308 în studiul Profesorului), președintele Alianței Israelite Universale, fost ministru de Justiție în guvernul revoluționar din Franța anului 1848, îndemn trimis coreligionarilor săi este citat ca argument al primei „*insurecții național-religioase la scara continentului european, legată incontestabil de mișcarea de emancipare a evreilor*”¹.

În același capitol dedicat *internaționalismelor*, autorul sesizează „*dinamismul centrifugă*” al rețelelor secrete în disputa lor cu cele trei imperii dar și raportul societăților secrete cu romano-catolicismul, depozitarul internaționalismului apostolic milenar creștin suprapus vocației universaliste a Romei antice și, deci, promotorul ideilor social-religioase pancatolice în epoca ce ne interesează. În acest cadru, apelând la considerațiile lui Constantin Papanace, om politic și teoretician al Dreptei românești interbelice, redescoperit practic de autor și apreciat pentru viziunea sa enunțată în urmă cu aproape 50 de ani în urmă dar verificată/autenticată de evenimentele sfârșitului de secol XX, se subliniază aportul exegetic al înțelepților rabini din secolul al XVI-lea în impunerea Reformei lui Luther și în detrimentul papalității. Relația devine reciprocă în timp și se materializează prin sprijinul acordat *rețelelor secrete* de țările protestante ale epocii moderne, respectiv Statele Unite și Germania, prin intermediul logistic, financiar, al *diasporei evreiești*. (p. 308).

Analiza cazului românesc în contextul naționalismelor sud-est și central europene relevă „*puternice analogii și sinteze între formulele spirituale ale mișcării iudaice (evreiești) și formulele spirituale pașoptiste, așa cum o arată mai tot «evangelismul social» al pașoptiștilor*” (p.309). În argumentarea acestei afirmații, autorul amintește scrierile lui Ion Heliade Rădulescu, **Echilibru între antiteze și Amintirile unui proscris**, ultima, o veritabilă „*teorie a democrației abrahamice*”. În dreptul lui Heliade Rădulescu, în spiritul lucrărilor de mai sus, putem adăuga și o altă producție literară intitulată *Biblicele* descrisă și apreciată de marele Călinescu, nici mai mult nici mai puțin decât „*un curat comentariu kabbalistic*”, bazat pe ideile „*eretice, panteiste și în legătură cu esoterismul kabbalistic foarte respectat în societățile secrete ale vremii*”, conceput și derulat criptic într-un evident „*ton talmudic*”².

¹ Considerat un adevărat manifest-program, mesajul lui Crémieux este preluat din două surse. Vezi Mihai Studza, **Junimea – Societate secretă**”, în *Ethos*, nr.1, 1973, revistă a exilului românesc de la Paris și Eugen Lovinescu, **Titu Maiorescu**, vol.I, 1940.

² George Călinescu, **Istoria literaturii române. De la origini până în prezent**, Ediția a II-a (Al. Piru), București, Editura Minerva, 1988, pp.144-145.

În continuare, Ilie Bădescu punctează momentele de grație ale acestei perioade de interferență culturală, de „*sinergitism dintre naționalismul românesc și iudaism*” (p. 309), etapă marcată de activitatea unor personalități de mare suprafață științifică „*adevărați naționaliști ai națiunilor de adopție*” – cazurile marilor intelectuali evrei M. Gaster și L. Șăineanu – și, totodată, subliniază imaginea blajină, amicitia și mai apoi încuscirea românului cu vecinul *ovrei* din opera lui Victor Ion Popa, ipostaza de „*rară simpatie*” din portretistica lui Grigorescu, scrierile metafizice ale lui Eminescu și admirabila sa prietenie cu Gaster. Această fază de armonie interetnică, de consonanță între spiritul minoritar evreiesc, loial națiunii de adopție dar aprioric supus tentației de a căuta sprijin în diasporă și deci depozitar *in nuce* al reflexului internaționalist, pe de o parte și naționalismul românesc (filosemit în acea perioadă, după cum remarcă autorul), pe de altă parte se încheie, în linii generale, odată cu Congresul de la Berlin și Conferința de Pace de la Paris.

Dacă sfârșitul primului război mondial a însemnat disoluția imperiilor și apariția statelor naționale sau desăvârșirea procesului de unitate națională în spațiul sud-est și central european pe ruinele fostelor imperii multinaționale, Conferința Păcii a statuat noul raport de forțe și noile realități internaționale din perspectiva principiilor generoase etalate de cele „14 puncte” wilsoniene. Între acestea amintim interzicerea diplomației secrete, dezarmarea, libertatea mărilor, dar mai cu seamă, principiul autodeterminării popoarelor, poate cel mai important, dacă privim retrospectiv secolul XIX, numit „al naționalităților” și, totodată, mobilizator din perspectiva secolului XX. Revenind la cazul românesc, participarea delegației române la Conferința de la Paris, cu toate greutățile întâmpinate din partea Puterilor Aliate și Asociate, a consemnat recunoașterea intențională a deciziilor legitime de unire de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia. Din punctul de vedere al tematicii abordate de către Ilie Bădescu, documentele semnate de oamenii politici români la Paris au obligat mai târziu clasa politică românească să-și asume modificarea articolului 7 în sensul acordării cetățeniei etnicilor evrei. Dacă la Congresul de la Berlin din anul 1878 indicațiile privind acordarea cetățeniei evreilor au declanșat replici dure și virulente luări de poziție, din partea oamenilor politici ai vremii și în general din partea opiniei publice, la adresa „neloialității” comunității evreiești față de tânărul stat român, o astfel de reacție cvasiunanimă poate fi explicată prin frustrarea resimțită de cercuri largi ale societății românești care au văzut că efortul de război, jertfele și victoriile tinerei armate române din războiul pentru cucerirea independenței sunt puse sub semnul echivocului de marile puteri influențate de organizații oculte, având scopuri obscure. După veacuri de „*adormire*”, când, după cum spune Cioran „*România a fost geografie și nu istorie*”³ armata română obține primele victorii semnificative și încă la sud de Dunăre reeditând vremurile istorice ale lui Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Mihai Viteazu. În țară s-a creat o veritabilă efuziune patriotică, o atmosferă de mare entuziasm și de legitimă mândrie națională dar faptul că rușii au tratat peste capul nostru la San Stefano, unde s-a propus și apoi la Berlin s-a și sancționat cedarea celor trei județe basarabene în schimbul recunoașterii Dobrogei ca teritoriu românesc, faptul că Brătianu și Kogălniceanu au făcut antecameră la Berlin iar recunoașterea noului statut internațional al României independente s-a făcut de către Italia în 1879, după modificarea articolului 7 din Constituție referitor la drepturile civile și politice ale minoritarilor iar de către Germania, Franța și Anglia, abia în februarie 1880, după ce guvernul român a acceptat condițiile oneroase de răscumpărare ale căilor ferate de la acționarii iudeo-

³ Emil Cioran, **Schimbarea la față a României**, București, Editura Humanitas, 1990, p. 54.

germani, toate aceste elemente au reactivat rusofobia, au declanșat o reacție antiuudaică, constituind germeii inițiali ai antisemitismului doctrinar din spațiul cultural-politic românesc și au condus la creionarea unei stări de incertitudine și neîncredere în caracterul just și echidistant al comunității internaționale și a unei suspiciuni exagerate față de străinătate în general. Tezele antievreiești care se cristalizează în această perioadă sunt argumentate în teren de marele exod galițian, de imigrația masivă a evreilor dinspre Polonia, Rusia și Galiția austriacă, după cum observă autorul, proces ce suscită în societatea românească scenarii catastrofice și nu în ultimul rând marote și clișee ale discursului politic. Pentru mai bine de jumătate de secol imaginea evreului rapace, a iudeo-masoneriei, a finanței evreiești aveau să tulbure prin exagerare viața politică românească fiind, în același timp, ingredientele de succes ale politicianismului în acțiune electorală. După Marea Unire, acțiunile bolșevismului internaționalist și ateu vor spradimensiona *spaimile* societății românești – plămădită în esență pe valori etice național-creștine - în raport cu evreii, mulți dintre ei transformați în agitatori și fideli agenți ai implementării comunismului. Simpatiile evreilor pentru mișcarea de stânga în general și pentru ideile comuniste în special nu au trecut neobservate în epocă, ba au fost de multe ori poate exagerate, dar oricum sancționate ca atare de opinia publică interbelică. C. Argetoianu, de mai multe ori ministru și chiar premier în guvernele României Mari, declara la un moment dat cum că „*nu toți evreii sunt comuniști dar toți comuniștii de la noi sunt evrei*”. În afară de tonul cinic-generalizant a boierului oltean aclimatizat pe malurile Dâmboviței, butada politicianului interbelic ascunde o anume percepție, poate unilaterală, reduționistă, dar întrutotul primejdioasă la adresa minorității evreiești din partea opiniei publice și a mediilor politice. Pe de altă parte, receptate ca atare aceste aspecte problemă au sensibilizat naționalismul interbelic conferindu-i conotații antisemite, anticomuniste și antisovietice, dacă facem referire și la nerecunoașterea de către Rusia Sovietică a apartenenței Basarabiei la statul român unitar, fapt ce va inflama relațiile noastre cu rușii și va face să renască spiritul tradițional rusofob.

Momentul interbelic surprinde noul tip de conflict dintre naționalism și internaționalism. Pe fondul noului materialism intelectual european, activitatea *Internaționalei Comuniste* intră în dispută cu statul național și cu bisericile creștine. Disputa ideologică, declarativă se va concretiza sub tipul războiului civil din Spania, poate cel mai monstros eveniment al Europei interbelice până la declanșarea celui de al doilea război mondial și carte experimentează plener efectul dezastros și inuman al războiului ideologic.

Demersul Profesorului pornește de la dezbateră vehementă și omniprezentă în a doua jumătate a secolului XIX privitoare la *calea de umat* a societății și culturii române. Tranziția de la Vechiul Regim la modernitate poate fi tratată ca un capitol, o etapă, sau o epocă întregă ce translează propunerile de periodizare istorico-sociologică mai mult sau mai puțin generoase. În argumente. Nevoia de schimbare/modernizare, de ajungere din urmă cu orice preț a Europei civilizate, asumată în termeni ireconciliabili față de orice altă variantă a *pașilor mărunți*, taxată imediat de ideologii radicali ai liberalismului, drept paseism retrograd a întâmpinat o vie rezistență în epocă, manifestată cu precădere în spațiul cultural-politic dar mai puțin în cel politic-instituțional unde devenirea noastră istorică nu poate fi concepută și înțeleasă retrospectiv decât în termenii instituționalizării moderne în variantă liberală. Practic disputa dintre liberalism și conservatorism a fost evident tranșată în favoarea primilor pe tărâm politico-instituțional dar a dat satisfacție aproape deplină celorlalți dacă ne referim la planul cultural-estetic și doctrinar, unde exigența junimismului a creat prima școală critică românească

și primele exegeze pertinente și serioase. C. Rădulescu Motru este citat de autor pentru observațiile sale cu trimitere spre „*concepția mistică a progresului*”, o formă improprie, eretică ce înlocuiește treptat credința și rolul mântuitor al lui Dumnezeu într-o Europă cuprinsă progresiv de spiritul renascentist, mai apoi - credem noi – iluminist și materialist, iar doctrina conservatoare, ca reacție, convertește ideea de progres în ideea de *evoluție* (treptată, lentă, organică)⁴. Axul central al concepția conservatoare devine fondul (suma aptitudinilor existente) iar termenul apare novator în scrierile lui Titu Maiorescu, drept argument cheie în opoziție cu forma (importată, neadaptată, mimetică), iar „*forma fără fond nu numai că nu aduce nici un folos, dar este de-a dreptul stricăcioasă, fiindcă nimicește un mijloc puternic de cultură*”⁵. În acest cadru remarcă autorul prima confirmare „oficială” a tezei maioresciene datorată sociologului Traian Herseni, la 1940⁶, dar și analizele politico-economice sau sociologice din spațiul doctrinar interbelic, situate în prelungirea acestei teme, fundamentală pentru gândirea conservatoare și implicit pentru teoriile opuse liberalismului clasic, reperabile în scrierile lui M. Manoilescu, V. Madgearu, Nae Ionescu, Traian Brăileanu etc. Pe de altă parte, recitind un text din prefața celei de a doua ediție a **Criticelor** (1874), o altă temă desprinsă din opera ctitorului „Junimii” reține atenția lui Ilie Bădescu. Astfel, în devenirea unui popor se poate conta pe puterile materiale, morale și intelectuale care alcătuiesc o zestre și un potențial evoluționar, pus mai mult sau mai puțin în evidență. Ideea potențialului evoluționar, decriptat în direcția unei imersiuni analitice către fondul originar-ancestral conduce spre un alt demers al Profesorului, încheșat în formula redimensionării energiilor specifice depozitate în structura umană (individ sau colectivitate), a latențelor sufletești care dau contur unui registru psihologic și mental definitoriu pentru colectivitățile umane⁷. Alături de această concepție a potențialului evoluționar, fundamentală pentru teoriile neoevoluționiste de mai târziu, se așează și teza sistemului de dominație-culturală, economică, politică-în cele două ipostaze: subtilă (imitație) și brutală (ocupație efectivă), teorie adoptată de Maiorescu și de alți gânditori conservatori, reevaluată în anii '70 de școala neoevoluționistă americană prin cercetările sociologului D. Kaplan (p. 43).

Momentul Eminescu în dezvoltarea și maturizarea doctrinei conservatoare este precizat plenar de autor, în toată desfășurarea logic-deductivă a discursului politic eminescian, care asigură consistență și coerență sistemică sociologiei conservatoare. Părerea autorului este că... „*Cel ce va dori să cunoască ideea conservatoare pe culmea sa de performanță va trebui să cerceteze cu atenție sociologia eminesciană*” (p. 50). Reevaluare postulatelor eminesciene, a termenilor-cheie lansați de M. Eminescu (*practici uzurieri; pătură superpusă; dihotomia dintre țara reală și țara legală; statutul nostru de periferie; elemente perazitare* etc), a intuiției eminesciene în planul formulării de teorii „descoperite” mai apoi pe alte meridiane (teza

⁴ La pagina 39, autorul apelează la studiul lui C. Rădulescu Motru, **Concepția conservatoare și progresul**, în **Doctrinile partidelor politice**, Editura Garamond, f.a., p. 67.

⁵ Vezi Titu Maiorescu, **Critice**, Chișinău, Editura Hyperion, 1990, p. 91.

⁶ Traian Herseni, **Sociologia**, în **Istoria filosofiei moderne**, vol. V, București, 1941, p. 446: „...Pașoptismul a fost continuat, cum am văzut, de partidul liberal. Doctrina opusă acestora e cunoscută prin numele de juninism și e reprezentată de Partidul Conservator (...). Reprezentanții cei mai de seamă ai doctrinei juniniste sau ai sociologiei conservatoariste românești sunt P.P. Carp, Titu Maiorescu, C. Rădulescu-Motru, și pe plan etno-metodologic, S. Mehedințu”.

⁷ Vezi Ilie Bădescu, **Teoria latențelor colective. Contribuții la studiul popoarelor**, București, Editura Isogep-Eu, 1997.

„dezvoltării subdezvoltării” și teza „partidului politic-companie de exploatare”) determină pe cititor să subscrie fără rezerve opiniei profesorului Bădescu referitoare la reconsiderarea sociologiei eminesciene în peisajul gândirii conservatoare, dar și din perspectiva influențelor categorice și definitorii pentru anumite curente și tendințe din cultura social-politică românească a secolului XX.

Un alt moment de grație al intuiției eminesciene îl constituie elaborarea concepției privind periferialismul. Eminescu inițiază „seria paradigmatică” a teoriilor privind capitalismul periferial, de pe pozițiile doctrinei conservatoare înaintea lui Marx și Engels, care analizează fenomenul de periferializare și rolul capitalismului parazit în spațiul european răsăritean, dar în contextul ideologic al socialismului (scrisoarea lui Marx adresată Verei Zasulici la 1881, an devansat de observațiile lui Eminescu, referitoare la aceiași chestiune). În acest cadru autorul remarcă întâietatea eminesciană în analiza aspectelor ce țin de economia suburbial-periferială, chiar dacă „...tema este prezentă în teoria acumulării mondiale a capitalului a lui Marx, dar ea va căpăta acolo numai o tratare secundară în relație cu capitalismul englez sau olandez, deci în cazul capitalismului metropolitan...” arătând că, deși „...teoriile contemporane ale acestui tip de capitalism sunt mai dezvoltate (și au orientări dintre cele mai diverse, de la cele neoconservatoare la cele neosocialiste)”, totuși „...ele se încadrează în aceiași serie paradigmatică deschisă în sociologie de Eminescu și acreditată pe linia marxismului de C.D. Gherea. Astfel, fără teamă, Eminescu și Gherea pot fi așezați la originea noii serii paradigmatică, care, în ciuda diversității lăuntrice de formule doctrinare, are drept notă comună critica lucidă a capitalismului periferial” (p. 51).

Critica modernității instrumentată de Eminescu este integrabilă unui larg curent european determinat de mutațiile și pervertirile survenite în registrul mental occidental. Mediul intelectual englez, agasat de atotputernicia capitalului și pentru menținerea unui set de valori impus în societatea engleză de-a lungul secolelor oferă o mostră de reacție critică de tip conservator la adresa modernismului și industrializării. Edmond Burke sesizează germeii răului modern în „campania novatoare” asumată pe scară largă de societatea britanică. Conservatorismul francez, prin *reacționarul legitimist* Joseph de Maistre pornește o veritabilă vendetă împotriva ideilor revoluționare de la 1789, dar și contra curentelor (raționalism, iluminism, francmasonerie) care au pregătit „teroarea”. Totodată, menționăm impactul operei istoricului englez Henry Thomas Buckle (care făcea o critică dură Revoluției franceze și se plia consensual spiritului Junimii) și a lui John Stuart Mill⁸ asupra grupării junimiste și preluarea ideilor dezvoltate de evoluționism, într-un timp în care acesta confirmase prin operele lui Hegel, H. Taine, H. Spencer

Discursul conservator a exprimat o sensibilitate evidentă pentru recuperarea și recontextualizarea tradiției, accentuând și exploataând ideile de autoritate, comunitate, etnicitate, stat, armonie, organicitate etc. Teoria formei fără fond sintetizează practic atât gândirea conservatoare, cât și originea unei polemici declanșate din momentul în care *spiritul viu al nației* este agresat, mistificat, deturnat, pervertit de o pseudo-elită înstrăinată, formată în școlile Apusului, de obicei *franțuzită*. Pe aceeași linie a formei fără fond, dar mai cu seamă a ethosului eminescian, operele lui C. Rădulescu Motru e o critică dură, dar lucidă, a incongruențelor și inadecvărilor nedisimulate între realitățile românești și clasa politică, școlită în Occident și venită să organizeze, să instituționalizeze și să conducă o țară cu moravuri pe care nu aveau

⁸ Titu Maiorescu, **Istoria contemporană a României**, București, 1925, **Introducere**.

cum să le mai înțeleagă⁹. Ipoteza lansată de Rădulescu-Motru caracterizează un tip uman și intelectual detestabil, marcat de prăpastia deschisă între formele și formulele, de altfel poate generoase, aduse din afară și fondul degradat, mediocru, inconstant, superficial. După relectura cărții lui Rădulescu-Motru, rămânem profund impresionati de schizofrenia imitativă, proclamată drept reformă. Considerăm, totodată, că din totdeauna politicianismul a reprezentat o malformație congenitală a vieții publice românești, că înainte era un produs al mal-adaptării, al mediocrității, o stare instabilă în care se găseau cei întorși din străinătate, indeciși între tradiția românească și promisiunile deșarte ale civilizației apusene. Demonstrația filosofului de la Butoiești operează cu argumente de tip cotidian (frazologie, sinecuri, rente, zeflema de cafea politică, sofisme avocățesti, inginerii și escrocherii financiare, afacerism ș.a.m.d.) care converg spre concluzii catastrofice: pseudocultură, politicianism, criză morală și dezagregare sufletească a națiunii, desolidarizare socială, haos, colaps).

De asemenea, autorul alocă un spațiu considerabil poporanismului promovat de Constantin Stere. Punctul de pornire în teoretizarea poporanismului, ca doctrină salvatoare a societății românești de la începutul secolului XX, îl constituie paradoxurile doctrinei socialiste, adevărate falii conceptuale, ușor de sesizat și exploatat de către exegeții fenomenului social și de către scepticii vremii. Analizând corporatismul, profesorul Bădescu repune în valoare tema „capitalului vagabond, problema formării și dezvoltării clasei de mijloc în Europa răsăriteană, existența capitalului speculativ și a subeconomiilor, acțiunile străinilor și a înstrăinaților în procesul de circulație a elitelor.

Capitolul destinat naționalismului reevaluează conceptele de națiune și naționalism în lumina unor teorii recente (moderniste/invenționiste), analizând statul și globalizarea într-un registru larg marcat de criza statului național. În replică, autorul descrie remedii mobilizatoare: reîntărirea și redefinirea statului național, ca soluție viabilă într-o lume globalizantă (p. 211 și urm).

Ideea naționalistă în spațiul cultural-politic românesc se bazează pe grupări, sisteme și curente din perioada interbelică, când naționalismul capătă forme și conotații mature prin extirparea tendințelor atee și contractualiste – ce defineau naționalismul antebelic – și captarea/instrumentarea ideologică a trăirii creștine. Autenticitatea și originalitatea naționalismul românesc interbelic sunt asigurate prin această infuzie structurală a ortodoxiei. Tradiția ortodoxă și ascetismul redefinesc fundamental fenomenul de dreapta din România interbelică, indicând, de altfel, o clară disonanță față de ideologiile europene de dreapta ale momentului. Profesorul Bădescu menționează activitatea lui Nichifor Crainic la revista *Gândirea*, sesizând nașterea gândirismului ca tendință cultural-politică în epocă. Tot lui N. Crainic îi datorăm lansarea conceptului de etnocrație și de stat etnocratic sau definirea celei de a treia căi, situate între democrație și dictatură. Este vorba de demofilie, idee centrală a sistemului teoretic construit de Crainic și o funcție general-umană activă generată de spiritul evanghelic și a nostalgiei paradisului, sentimente adânc depozitate în conștiința comunității omenești.

În acest context, al naționalismului creștin interbelic, autorul plasează acțiunea de tip socratic a lui Nae Ionescu, dublată de activitatea publicistică de excepție, dovedită în paginile ziarului *Cuvântul*. Bun orator, profesor de Logică și Metafizică la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității bucureștene, dar mai ales director de opinie și conștiință, Nae Ionescu

⁹ C. Rădulescu-Motru, **Cultura română și politicianismul**, 1904, *passim*

are meritul de a fi cuagulat în jurul său crema tineretului intelectual interbelic: Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Emil Cioran, Dinu Noica, Gh. Racoveanu, Al. Cantacuzino, Ernest Bernea, Mihail Polihroniade, Vasile Băncilă, Al. Cristian Tell ș.a. Curentul declanșat de Nae Ionescu și discipolii săi s-a numit „trăirism” sau pur și simplu „năism” și acredita/promova trăirea, experiența proprie a actului intelectual, prin aplicabilitate directă asupra domeniului supus analizei. În subsidiar, trăirismul certifica și recomanda cu obstinație experiența mistică, intuitivă în virtutea teoriilor lansate de Profesor la cursul său de Metafizică (cunoaștere imediată și mediată, funcția gnoseologică a iubirii – funcția ontologică a iubirii).

Cartea sociologului Ilie Bădescu propune o reevaluare doctrinară a principalelor teorii, momente și personalități cultural-politice românești. Autorul sondează cu pasiune și acribie un domeniu vast și, totodată, fertil sub aspectul cercetării științifice, lansând noi ipoteze și repere, identificând noi aspecte și direcții conceptuale, neglijate, sau pur și simplu ignorate de sociologia actuală. Efortul profesorului Bădescu este apreciabil în a releva ipostaze complementare discursului politic, însă concluzia emisă de el asupra demersului propriu pare la prima vedere pesimistă și este conținută explicit în **Cuvântul lămuritor** dar și pe contracoperta cărții. Deși a înregistrat exigent toate teoriile și doctrine, autorul răspunde zbaterilor și proiectelor umane de a fărăi societăți perfecte sau cel puțin funcționale prin *cele nouă Fericiri* formulate de Mântuitor în *Predica de pe munte*: Răspunsul critic al cărturarului asupra „promisiunilor izvodite de omul autonom, omul care nu mai vrea să-l mărturisească pe Iisus, socotind îndestulătoare mărturisirea umanismului secular” (p. 11), trimite înapoi spre învățăturile primordiale ale creștinismului, citând pilduitor pe Pr. Stăniloae, probabil cel mai însemnat teolog român al veacului trecut: „iubirea este suprema unire și promovare reciprocă”.

Corneliu Ciucanu

**STELA CHEPTEA, GH. BUZATU (COORDONATORI),
CONVERGENȚE ISTORICE ȘI GEOPOLITICE.
OMAGIU PROFESORULUI HORIA DUMITRESCU, IAȘI, CASA
EDITORIALĂ DEMIURG, 2009, 598 P.**

Colegialitate – prietenie – recunoaștere – recunoștință

Colegul și prietenul Horia Dumitrescu a împlinit anul trecut – 24 august 2009 – frumoasa vârstă de 60 de ani, eveniment marcat de apariția volumului omagial **Convergențe istorice și geopolitice. Omagiu Profesorului Horia Dumitrescu**, lucrare coordonată de istoricii Stela Cheptea și Gheorghe Buzatu de la Centrul de Istorie și Civilizație Europeană din cadrul Filialei Iași a Academiei Române. Apărut la prestigioasa Casă Editorială Demiurg în anul 2009, volumul însumează 598 pagini, plus ilustrații, și propune lumii istoricilor – dar nu numai – un model de respect, recunoaștere și recunoștință față de activitatea unui semen al nostru, slujitor pasionat al muzei Clio.

Volumul a fost lansat într-un cadru festiv, la 27 noiembrie 2009, la Focșani, în Sala Unirii din cadrul Muzeului Vrancei, instituție condusă cu har și pricepere de către Sărbătorit, încă din 1990, anul marilor prefaceri ce au intervenit în societatea românească după